Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն

«Հանրակրթական դպրոցների ուսուցիչների և ուսուցչի օգնականների դասավանդման հմտությունների զարգացման ապահովում» ծրագիր

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Դպրոց՝ Չիվայի միջնակարգ դպրոց ՊՈԱԿ

Թեմա՝ Սովորողների մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը ինֆորմատիկա առարկայի դասավանդման ընթացքում

Վերապատրաստող, մենթոր՝ Արմինե Սարգսյան

Ուսուցիչ՝ Մանուշակ Ղևոնդյան

Երևան 2023-2024

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

ԳԼՈՒԽ 1 ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՄԵՋ ԱՐԺԵՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ ԻՆՖՈՐՄԱՏԻԿԱ ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԱԺԱՄԵՐԻՆ 4

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ 13

ԱՌԱՁԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ 14

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ 15

Արժեքային համակարգի ձևավորումը հնարավոր է իրականացնել նաև ինֆորմատիկա առարկայի ընթացքում: Դպրոցի առաջնային առաքելությունն է կիրթ, մարդասեր, հոգևոր արժեքներով հարուստ, բարձր բարոյականության տեր, իր հայրենիքը սիրող մարդու դաստիարակությունը, ուստի այդ գործընթացը պետք է լինի շարունակական: Սերունդները հաջորդում են սերունդներին, և փոխվում է նրանց հետաքրքրությունների շրջանակը, նրանց պահանջները, կրթության մասին վերաբերմունքը, փոխվում են իրենք, փոխվում է արժեքային համակարգը: Սովորողը պետք է հասկանա, որ յուրաքանչյուր առարկա ունակ է իրեն տալ բարձր բարոյական արժեքներ ու մարդկային որակներ: Սակայն հարկ է փաստել, որ դպրոցի համար այդ նպատակին հասնելը հեշտ չէ: Ուստի և այս նպատակի համար պետք է խոսուն քայլեր կատարեն բոլոր մանկավարժական աշխատողները: Ինֆորմատիկայի ուսուցչի վրա ևս մեծ պատասխանատվություն է դրված՝ հաշվի առնելով ՏՀՏ-ի աննախադեպ աճն ու հասանելիությունը սովորողների համար:Ինֆորմատիկայի ուսուցչի առաջ կանգնած է առարկայի ուսումնական ընթացքում դասընթացի նյութերի օգնությամբ արժեքային համակարգի ձևավորման, սովորողների անձի դաստիարակության խիստ բարդ խնդիրը: Ուստի կարևոր ենք համարում՝ այդ թվում և ինֆորմատիկայի ուսուցչի ջանքերը սովորողների մոտ արժեքային համակարգ ձևավերելու ճանապարհին: Հաշվի առնելով ՏՀՏ-ի հասանելիությունը սովորողների գերակշիռ մասի համար՝ կարծում ենք, որ ինֆորմատիկայի ուսուցիչը շատ անելիք ունի այն առումով, որպեսզի կարողանա սովորողին բերել այն գիտակցմանը, որ համացանցը սոսկ զվարճությունների հարթակ չէ, այլ դրա ուղիղ ներգործությունը կարող է ձևավորել բարձր արժեքներ: Միևնույն ժամանակ համացանցն ունակ է սերմանել անթույլատրելի վարքագիծ ու գործողություններ: Այս մարտահրավերն էլ հանդիսանում է մեր թեմայի արդիականության հենքը:

Հետազոտության նպատակը: Ցույց տալ համացանցի դերը սովորողի կյանքում, ընդգծել ինֆորմատիկայի օգնությամբ սովորողներին ճիշտ ուղղորդելու և արժեքային համակարգ ձևավորելու անհրաժեշտությունը:

ԳԼՈՒԽ 1 ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՄԵՋ ԱՐԺԵՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ ԻՆՖՈՐՄԱՏԻԿԱ ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԱԺԱՄԵՐԻՆ

1.1 Սովորողների արժեքային համակարգի ձևավորումը դպրոցում

«Արժեհամակարգ» հասկացությունը մանկավարժական գիտության մեջ ըմբռնվում է բավական լայն շառավիղով:Սովորողների կարողունակությունների ձևավորման ու գիտելիքների ընդլայնման կողքին դնում ենք նաև վերջիններիս արժեքային համակարգը; ՉԱՓազանց կարևոր է արժեքների ձևավորումը գալիք սերնդի մոտ: Արժեքների մեծ մասի հենքը էթիկական նորմերից է բխում և ձևավորվում է դրանց շնորհիվ: Էթիկական նորմերը անհրաժեշտ են մարդկանց համակեցությունը ապահովելու համար, քանի որդրանք պարտադրում են հրաժարվել ցանկալիից հանուն ընդհանուր շահի: Էթիկական նորմերը մեզ թելադրում են վարքագիծ, և որքան դրանք ավելի պահանջկոտ են, այնքան ավելի լուրջ արժեհամակարգ է պետք ձևավորել, որպեսզի մարդը բնականորեն դրանց համապատասխանի:

Զարգացած մշակույթները ունեն զարգացած էթիկական նորմեր: Երբ դրանք քայքայվում են, պահանջները նվազում են, առաջանում են արժեհամակարգային խնդիրներ: Ահա թե ինչու առաջին հայացքից անվտանգ թվացող տարատեսակ ազատությունները իրենց հետ մեծ վտանգներ են բերում: Այդուհանդերձ, առանց արժեքային համակարգի անհնար է ապրել բնականոն ձևով, պահպանել բարեվարքություն, նույնն ակնկալել դիմացինից, ուստի ուսումնական գործընթացում արժեքային համակարգի ձևավորումը խիստ կարևոր ենք համարում: Կրթության հենքը և գլխավոր իմաստը պետք է դառնա արժեհամակարգի ձևավորումը: Դպրոցը պետք է լինի օրինակելի տարածք, ուր հաստատուն են էթիկական նորմեր, ուր աշակերտները սովորում են դրանց համապատասխանել:

Կյանքի տարբեր ոլորտների նկատմամբ վերաբերմունքը մարդու մեջ ձևավորվում է նաև կրթության ընթացքում ստացած տեղեկատվության միջոցով: Կրթության սոցիալական ինստիտուտի միջոցով իրականանում է արժեքային մշակույթի փոխանցումը սերնդեսերունդ:

Գրեթե միշտ դպրոցն է ստանձնում հանրության մեջ տարածված արատները պախարակողի դերը, պայքարում դրանք արմատախիլ անել սովորողների արժեքային համակարգից, ցույց տալ սովորողին լավի, բարու, մարդասիրության,

ազնվության ու աշխատասիրության օրինակները: Այս առումով կարևոր է ցանկացած ուսումնական առարկա, որը սովորողին տալիս է իր դրական օրինակն ու ուղղորդումը: Օրինակ՝ մայրենիի ուսուցման ժամանակ առարկաների, հեքիաթների օգնությամբ է սովորողի մեջ բարձր մարդկային արժեքներ դրվում, ֆիզիկայի քիմիայի դասերին գիտնականների ու մտածողների կյանքն է օրինակ բերվում, ինչը նաև մոտիվացնող է, իսկ ահա ինֆորմատիկայի դասին կարելի է բազմաթիվ օրինակներ բերել, որոք կարող են արժեհամակարգ ձևավորել, քանի որ այս գիտությունն այսօր ամենուր է թե՛ դրական,թե բացասական դրսևորումներով:

Մարդկային բարձր արժեքները շատ կարևոր են եղել մարդկային հասարակության համար հնուց ի վեր, այդպես է և այսօր, ուստի մարդկային որակական այս հատկանիշը պետք է անդադար ուշադրության կենտրոնում լինի: Անձի արժեքային համակարգի ձևավորման և շարժընթացի խնդիրն ընդունված է դիտարկել հոգեկան զարգացման ընդհանուր օրինաչափությունների համատեքստում:Այն անմիջականորենկապված է տարիքային զարգացման առանձնահատկությունների հետ: Վերլուծելով անձի իմաստային ոլորտի ձևավորման և զարգացման խնդիրը՝ որ յուրաքանչյուր անձի զարգացման գործընթաց բնութագրվում է սոցիալական հանրության արժեքների և դրանց փոխակերպումների, այսինքն՝ անձնային արժեքների կերպափոխմամբ:

Արժեքային համակարգի ձևավորումն անհնար է պատկերացնել հասարակությունից, մարդկանց հետ շփումից զատ: Անձի արժեքների համակարգը ձևավորվում է սոցիալականացման ընթացքում:Արժեքային համակարգի ձևավորումն ընթանում է դաստիարակության և կրթության ընթացքում սոցիալական փորձի յուրացման միջոցով: Անձնային արժեքները ձևավորվում են սոցիալականացման ամբողջ ընթացքում: Ընդ որում՝ հետազոտությունները ցույց են տվել, որ անձի արժեքների համակարգը հիմնված է այն հասարակության գաղափարախոսության վրա, որին նա պատկանում է:Կարող ենք վստահաբար պնդել, որ սովորողի արժեհամակարգի հիմնական մասի ձևավորման համար պատասխանատու է դպրոցական միջավայրը, քանի որ այստեղ է տեղի ունենում նաև սովորողի իմացական առաջընթացն ու կարողունակությունների զարգացումը, իսկ դրանք մեծապես կապված են արժեքային համակարգի հետ և փոխլրացնում են միմյանց:

Կրթական տարբեր աստիճաններում սովորողն ունենում է աշխարհի նկատմամբ վերաբերմունքի տարբեր դրսևորումներ և հարաբերություններ: Վերաբերմունքն

աշխարհի նկատմամբ և հարաբերությունը աշխարհի հետ, վերաբերմունք սեփական անձի նկատմամբ և հարաբերությունն ինքն իր հետ իրականացվում են հասարակական դաստիարակության համակարգի (ուսումնական հաստատություններ, հասարակական, պետական, խորհրդակցական մարմիններ և այլ) և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների (հեռուստատեսություն, համացանցային լրատվական միջոցներ) միջոցով: Կինոն, թատրոնը, հեռուստատեսությունը, համացանցը ներգործում են աշակերտի անձի վրա ոչ միայն ինքնին՝ որպես տեղեկատվության աղբյուրներ, այլ նաև որոշակի տիպարների միջոցով, որոնք դրսևորվում են այդ,տեղեկատվական աղբյուրներից:

Աշխարհի մասին պատկերացումները, բարոյական հայացքները և համոզմունքները, մտածելակերպը և աշխարհայացքը, հետաքրքրությունները, ձգտումները և արժեքները պայմանավորվում են խմբային գիտակցության առանձնահատկություններով, որում անձը ձևավորվում է և որում ընթանում է նրա առօրյա գործունեությունը: Այս առումով կրկին պետք է առանձնացնել դպրոցի անուղղակի և ուղղորդված ներգործությունը, ինչը միտված են սովորողի արժեհամակարգի զարգացմանը:

Նախ արձանագրենք այն հանգամանքը, որ դպրոցում տիրող բարոյահոգեբանական միջավայրը, մարդկային փոխհարաբերությունների բարձր մակարդակն անուղղակի կերպով ազդում են սովորողի արժեքային համակարգի ձևավորման վրա, իսկ մյուս կողմից ուսումնական առարկաների դասավանդման ժամանակ ուսուցիչներն ուղղորդված դաստիարակչական աշխատանքների միջոցով սովորողների մեջ դաստիարակում են արդար ու ազնիվ մղումներ, բարոյական արժեքներ: Ստացվում է, որ սոցիալական միջավայրն իր ուղղակի ազդեցությունը կարող է ունենալ անձի՝ այս պարագայում սովորողի արժեքային համակարգի ձևավորման վրա: Սոցիալական խումբը ոչ միայն անձին առաջարկում է որոշակի արժեքներ, այլև ինչ-որ չափով ազդում է անձի վրա՝ ուղղորդելով նրան դեպի այդ արժեքները: Մի կողմից խումբը և դրա առանձին անդամներն են ազդեցություն գործում անձի վրա, մյուս կողմից՝ անձն ինքն է ազդեցություն գործում խմբի մյուս անդամների և ամբողջ խմբի վրա:

Հարմարվելով, ինտեգրվելով և անհատականանալով խմբում՝ յուրաքանչյուր անձ, իր հերթին, ազդեցություն է ունենում խմբի, դրա արժեքների, արժեքային կողմնորոշումների և արժեքային դիրքորոշումների վրա: Ուստի շատ կարևոր է

սոցիալական միջավայրի մղումները, ձգտումները, կողմնորոշումը, քանի որ բացասական ազդակները նույնպես կարող են ազդել սովորողի արժեքային համակարգի վրա:

Աշակերտի արժեքների ձևավորման վրա ազդող մյուս գործոնը տարիքայինն է, երբ սովորողի արժեքային կողմնորոշումները, արժեքային նախապատվությունները, վարքն ու բարոյահոգեբանական գծերը դրսևորվում են՝ ըստ տարիքային և կազմաբանական առանձնահատկությունների:Արտաքուստ արժեհամակարգային դաստիարակության առանցքը դրսևորվում է աշակերտի վարքի ու շփման հարաբերությունների որոշակի մակարդակում՝ խոսքում, արտաքին տեսքում, ազատ ժամանակն անցկացնելու ձևում, ապրելակերպում և այլն:

Դպրոցում կյանքը չի կարող հեշտ լինել սովորողի համար: Նա պետք է ընկալի համակեցության նորմերի իմաստը և ընդունի դրանք: Այդ ամենի պտուղը կլինեն իրական արժեքները, այլ ոչ թե թելադրված, անգիր արած: Եթե մենք կարողանանք կառուցել դպրոցներ, որոնք կձևավորեն արժեքներ աճող սերնդի համար, կունենանք աշխարհի ամենալավ և ամենաիմաստալից կրթական համակարգը: Արժեքային համակարգի ձևավորման գործում անհրաժեշտ է հաշվի առնել ինչպես օբյեկտիվ,այնպես էլ սուբյեկտիվ մի շարք գործոններ, որոնց թվում են սոցիալական պայմանները, անձի սոցիալականացման բնութագրիչները, շարժառիթային ոլորտի առանձնահատկությունները և անձնային բնութագրիչները:

Օրենսդրական դաշտում ևս կան հստակ նկատառումներ, թե ինչպիսին պիտի լինի սովորողի արժեքային համակարգը, համաձային որոնց՝ արժեքային համակարգի նպատակն է ձևավորել անձ և քաղաքացի, որը պետք է՝

- ա. գիտակցի սեփական մշակույթի՝ լեզվի, պատմության, արվեստի, ավանդույթների, ազգային այլ արժեքների կարևորությունն ու նշանակությունը և լինի դրանց կրողը,
- բ. հարգի Հայաստանի պետական խորհրդանիշները, լինի հայրենասեր, կարևորի ազգային հիմնախնդիրների լուծման գործում իր մասնակցության անհրաժեշտությունը,
- գ. գիտակցի, որ գիտությունը, արդիական տեխնոլոգիաները, կրթությունը մեծագույն արժեքներ են ժամանակակից աշխարհում,
- դ. գիտակցի, որ իր համար կարևորագույն արժեքներ են գիտելիքները, աշխատանքային հմտությունները, մասնագիտական վարպետությունը,

- ե. կարևորի բարոյական չափանիշները և քրիստոնեական ու համամարդկային արժեքները, լինի ազնիվ, գթասիրտ, արդարամիտ, օրինապահ, բարեկիրթ,
- զ. կարևորի գեղագիտական արժեքները, գնահատի գեղեցիկը, բարին և ճշմարիտը,
- է. գիտակցի իր տեղն ու դերն ընտանիքում և հասարակության մեջ. լինի նախաձեռնող, դրսևորի արժանավայել պահվածք,
- ը. գիտակցի ծնողների, տարիքով մեծերի և փոքրերի, ընկերների և համայնքի նկատմամբ հարգանքի դրսևորման կարևորությունը,
- թ. հարգի մարդու իրավունքներն ու հիմնարար ազատությունները, լինի մարդասեր, հանդուրժող, քաղաքակիրթ վերաբերմունք դրսևորի ուրիշ ժողովուրդների ներկայացուցիչների և նրանց մշակույթների հանդեպ,
- ժ. անաչառորեն գնահատի իր ուժերն ու կարողությունները՝ բացառելով սեփական անձի թերագնահատումը կամ գերագնահատումը,
- ժա.դրսևորի աշխատասիրություն,հնարամտություն,նպատակադրվածություն, արժևորի ու գնահատի սեփական և այլոց աշխատանքը,
- ժբ. մշտապես հոգ տանի իր առողջության մասին, կարևորի մարմնակրթության դերը, հետևողական լինի առողջ ապրելակերպի և անվտանգ կենսագործունեության կանոնների կիրառման գործում:

Այսպիսով, կարող ենք պնդել մեր այն համոզմունքը, որ սովորողի արժեքային համակարգի հիմնասյուները դրվում են դպրոցում: Դասապրոցեսը, սովորողների միջանձնային շփումները, լայն շրջանակների հետ համագործակցությունը իրենց ազդեցությունն են թողնում սովորողի հետաքրքրությունների շրջանակի, դիրքորոշումների, համոզմունքների վրա, ուստի այս տեսանկյունից կարևոր է ուսուցչի ուղղորդումը, լավի ու վատի պատկերավոր ցուցադրումը դասի բովանդակային կառուցվածքի մեջ: Այս առումով կարևոր ենք համարում նաև ուսուցիչ-ծնող հարաբերությունների բարձր մակարդակը, որը նույնպես թույլ կտա զերծ պահել սովորողներին խնդրահարույց ու բացասական իրողություններից:

1.2 Ինֆորմատիկայի ազդեցությունը սովորողների արժեհամակարգի վրա

Ինչպես արդեն նշեցինք, սովորողների արժեքային համակարգի ձևավորման գործընթացը տեղի է ունենում ոչ միայն ընտանիքում, այլ նաև սոցիալական միջավայրում՝ մասնավորապես ուսումնականհաստատություններում՝ ուսումնադաստիարակչական գործընթացի միջոցով: Ուսուցման դաստիարակչական ներգործությունն անխուսափելի է, որովհետև սովորողների համար ուսուցումը գործունեության հիմնական տեսակն է, դրա համար էլ այն կարևոր դեր է կատարում նրանց անձի ձևավորման գործում: Ուսուցման գործընթացի դաստիարակչական ներգործության հարուստ աղբյուր է բուն գործընթացի բովանդակությունը, որովհետև ընտրելով դաստիարակչական առումով հիմնական գաղափարները, օրենքները և հասկացությունները՝ ուսուցիչը հնարավորություն է ստանում առարկայական ծրագրերի բովանդակության յուրացման միջոցով աշակերտների մեջ սերմանել քաղաքական, իրավական, բարոյական, գեղագիտական, բնապահպանական և այլ գիտելիքներ ու վերաբերմունք:

Կրթության բովանդակության հետ միասին ուսուցման մեթոդները ներգործում են աշակերտների ճանաչողական ունակությունների վրա՝ նրանց հնարավորություն տալով ստացած գիտելիքները կյանքում օգտագործելու ըստ նպատակի: Յուրաքանչյուր դասի ժամանակ ուսուցիչը որոշակի դաստիարակչական խնդիրներ է լուծում՝ հաշվի առնելով տվյալ առարկայի և թեմայի ուսումնասիրման հիմնական խնդիրները, որոնք ներկայացված են առարկայական ծրագրերում: Նա առանձնացնում է ընդհանուր դաստիարակչական խնդիրները, որոնք առանձին աշակերտների մոտ հաճախակի են դրսևորվում:

Ուսուցիչը ուսուցման կազմակերպման տարբեր ձևերի ընտրության միջոցով առավել արդյունավետ է դարձնում աշակերտների արժեհամակարգային դաստիարակչական խնդիրների լուծումը: Օրինակ՝ խմբային աշխատանքի ժամանակ աշակերտները սովորում են ուշադրությամբ վերաբերվել միմյանց, միասին հաղթահարել դժվարությունները, միասին ձեռք բերել հաջողություններ, լսել հակադիր կարծիքներ, ընդօրինակել միմյանց և այլն: Հասակակիցների խմբում աշակերտն ավելի ազատ է արտահայտում իր մտքերն ու դատողությունները, գործում է անկաշկանդ, ինչն էլ նպաստում է ուսուցման

արդյունավետ կազմակերպմանը:Անհատական աշխատանքում դաստիարակ-վում է աշակերտների ինտելեկտուալ պատրաստականությունը դժվարությունները հաղթահարելու գործում, ձևավորվում են համառության, ինքնակազմակերպման և ինքնավերահսկման ընդունակություններ: Ելնելով վերոգրյալից՝ կարող ենք եզրահանգել, որ արժեքային համակարգի ձևավորումը ժամանակակից դպրոցի գերխնդիրն է և մշտապես պետք է լինի մանկավարժների ուշադրության կենտրոնում: Այստեղ կցանկանանք առանձնացնել դեռահասության տարիքի սովորողներին, որոնց հետաքրքրությունների շրջանակը կայուն չէ, ավելին՝ այն կարող է իր մեջ կրել բացասական էլեմենտներ: Ուստի հատկապես այս տարիքային խմբի սովորողների հետ հարկավոր է ցուցաբերել անհատական մոտեցում: Այսպես դեռահասի մոտ ձևավորվում է վստահություն դեպիուսուցիչը և անուղղակի կերպով ուսուցչի համար դառնում հեշտ կառավարելի: Ինչպես վերը նշել էինք ինֆորմատիկայի դասաժամը նույնպես լավ հնարավորություններ է տալիս ուսուցչին դրական ու արժեքավոր սերմեր տալ սովորողին: Այս առարկայի դասերին ուսուցիչը պետք է փորձի համագործակցային հարաբերությունների միջոցով նախ և առաջ ձևավորի գիտական աշխարհայացք և ստեղծագործական մտածողություն: Իսկ ահա դասաժամի պրակտիկ ուղղվածությունը ձևավորում է ստացված գիտելիքներն ու հմտությունները առօրյա կյանքում օգտագործելու կարողություն:

Ինֆորմատիկա առարկայի դասավանդման շրջանակներում դաստիարակության խնդիրը պետք է հիմնված լինի մարդկային գործոնի՝ գաղափարի օգտագործման վրա: Ուսուցչի ակտիվ կենսական դիրքորոշումը, նրա գիտելիքների ու հետաքրքրությունների լայնույթը, խոր համոզմունքով և հուզականորեն հագեցած ուսումնական նյութի շարադրման բարձր մակարդակը շատ առումներով կապահովեն ուսուցչի դաստիարակչական աշխատանքի հաջողությունը: Կարևոր է սովորողներին ծանոթացնել գիտնականի մտածողության ոճին, աշխատանքի արդյունքները մարդկանց պրակտիկ կարիքներին ծառայեցնելու նրանց ձգտմանը, նրանց բարձր քաղաքացիականությանը ձևավորել պատկերացումներ անձի բարոյական հիմքերի առաջնահերթության մասին, դրվի սովորողների ռազմահայրենասիրական, գեղագիտական, հոգևոր դաստիարակության հիմքերը, զարգացնել հուզականարժեքային մտածողություն:

Վերջին երկու տասնամյակում հայ իրականության մեջ արժեքների

փոխակերպումները շարունակական բնույթ են կրում: Այս գործընթացը մեծապես պայմանավորված է տարբեր ուղղորդում ունեցող տեղեկատվական հոսքերով, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների զարգացմամբ,համաշխարհային տեղեկատվական միջավայրի ձևավորմամբ:

Ինֆորմատիկայի ուսուցիչը, պայմանավորված տեղեկատվական հոսքի ակտիվությամբ, այս համատեքստում ունի նաև այլ տեսակի առաքելություն: Պետք է անպայման սովորողին փորձել զերծ պահել վտանգավոր ու կործանիչ համացանցային հարթակներից՝ շատ դեպքերում ուղիղ ցույց տալով դրանց վնասակար ազդեցությունները մարդու կյանքի, անվտանգության վրա: Բերենք մի օրինակ այն մասին, թե համացանցային լաբիրինթում ինչպես կարելի է ծուղակն ընկնել ու դառնալ զոհ: Հայտնի են մի քանի վտանգավոր հարթակներ, որոնք ստիպում են դեռահասներին ինքնասպանություն գործել: ՀՀ-ում ևս գրանցվել են նմանօրինակ դեպքեր, ուստի շատ կարևոր է, որ ինֆորմատիկայի դասաժամին առարկայից ստացած խորքային գիտելիքն ուսուցչի անմիջական վերահսկողությամբ ուղղորդվի ոչ թե անհասկանալի բովանդակության հարթակներին, այլ կիրառվի ասենք ինտեգրված դասերի կամ այլ արդյունավետ գործունեության համար: Ուսուցիչը պետք է սովորողներին ուղղորդի կիբեռհետապնդման դեպքում՝ ապաակտիվացնել և փակել տվյալ սպառնացող աղբյուրի հետ հաղորդակցման աղբյուրը:

Այս պարագայում սովորողների հետաքրքրությունների ուսումնասիրությունը, ժամանակին ստեղծված հետադարձ կապը թույլ կտա հստակեցնել սովորողի համար գերակա արժեքներն ու կողմնորոշել դրանք դեպի բնականոն զարգացում: Ուսուցիչը պետք է համացանցը ճիշտ օգտագործելու համար՝ սովորողներին ուղղորդի նախագծերի կամ սոցիալական աշխատանքների ստեղծման ուղղությամբ, որոնք ներբեռնելով համացանց՝ կհամախմբեն այլ մարդկանց՝ դրական նպատակների և գործողությունների իրականացման համար[6]:

Անդրադառնալով տեղեկատվական տեխնոլոգիաներին՝ չենք կարող շրջանցել սոցիալական ցանցերի ազդեցությունը սովորողների վրա: Այս հետաքրքրությունը աննախադեպ աճ է գրանցել ՀՀ-ում և ողջ աշխարհում, սակայն դրանց մի քանի տեսակներն իրենց բովանդակային ու տեսողական առանձնահատկություններով կործանարար ազդեցություն են ունենում սովորողների հոգեկերտվածքի, արժեքային համակարգի ու հետաքրքրությունների ձևավորման վրա: Սա վերածվել է կախվածության, որը ոչ մի դրական բան չի պարունակում, որևէ ուսուցողական գործառույթ չի իրականացնում: Ուստի, կարծում ենք, այդ հորինված իրականությունը խարխլում է հայեցի մտածելակերպը, ջնջում բոլոր կարմիր գծերը, ինչն անթույլատրելիէ:

Այս պարագայում ևս կարելի է հույս դնել ինֆորմատիկայի ուսուցչի վրա: Սոցիալական ցանցերի օգտագործումը ազդում է դեռահասների վարքի վրա:

Սոցիալական ցանցերից օգտվող դեռահասները ավելի հաճախ են առողջության համար վտանգ պարունակող պահվածք դրսևորում, ինչպես օրինակ ծխելը, խմելը

Ի վերջո չպետք է մոռանալ, որ ինֆորմատիկան ուսումնասիրում է ինֆորմացիայի ստացման, մշակման, պահպանման և փոխանցման գործընթացն ու դրան ուղղված մեթոդներն ու միջոցները, ուսումնասիրում է ինֆորմացիայի և հաշվարկման տեսական հիմունքները և համակարգչային համակարգերում նրանց իրականացման ու գործածման կիրառական միջոցները: Այս տեսակետից մեծ նշանակություն կարող է ունենալ ինֆորմատիկայի ուսուցչի մանկավարժական խորհրդատվությունը սովորողին, քանի որ արգելել ուսուցիչը իրավասու չէ, կարող է բացառապես ուղղորդել: Կրթության նոր հայեցակարգի մշակման տեսանկյունները վերաբերում են ուսուցչի և աշակերտի փոխգործակցության ձևերին, սովորողի արժեքային համակարգի ձևավորմանը, նրա իրականացման միջոցներին և եղանակներին: Ուսուցման ավանդական համակարգում առկա են ոչ միայն առարկայական, մանկավարժամեթոդական, այլև դաստիարակչական հիմնախնդիրներ, որոնց անդրադարձել են նշանավոր մանկավարժներ,փիլիսոփաներ, հոգեբաններ,և որոնք տակավին լուծված չեն:

Խոսելով դաստիարակչական հիմնախնդիրների մասին՝ նշենք, որ ներկայումս դրանք առավել սուր բնույթ են կրում:Դա պայմանավորված է նրանով, որ ժամանակակից պայմաններում երեխայի մանկությունն ընթանում է այնպիսի սոցիումում, որին բնորոշ են արժեքային սնակությունը, հստակ նպատակային կողմնորոշիչների բացակայությունը,սոցիալական շերտավորումների խորացումը, մանկական և պատանեկան միջավայրերում ձևավորվող կոնֆլիկտները, ընտանեկան դաստիարակության բացթողումները:

Այսպիսով, կարող ենք արձանագրել, որ հասարակության կորիզը առողջ, արժեհամակարգ ունեցող, մարդասեր ու կառուցողական քաղաքացին է: Կարծում ենք՝ ուսումնադաստիարակչական գործընթացը գործի է դնում իր ողջ մարդկային ներուժը՝ հմուտ ուսուցիչներին, որ ՀՀ յուրաքանչյուր քաղաքացի լինի հենց այդպիսին: Կցանկանայինք ավելացնել, նաև, որ սույն աշխատանքը մեծ չափով կօգնի մեզ մեր մանկավարժական հետագա գործունեության ընթացքում, որպեսզի էլ ավելի կառուցողական մոտենանք սովորողների մոտ արժեհամակարգի ձևավորմանը:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Մեր մանրադիտակի տակ առնելով ուսումնական գործընթացի արդիականացմանն ուղղված մի շարք հիմնահարցեր՝ կատարեցինք մի քանի արձանագրումներ, որոնք կներկայացնենք ստորև.

- Ուսումնական գործընթացի արդյունավետությունը մեծապես կախված է ուսուցչի մոտեցումներից, սեփական պարտականությունները գիտակցելուց և պատշաչ կատարումից;
- Ինֆորմատիկայի ուսուցիչը պետք է ուղղորդի սովորողին, որպեսզի վերջինս ճիշտ կողմնորոշվի համացանցում;
- Պետք է սովորողին պաշտպանել կիբեռհարձակումից;
- Հարկավոր է դրական օրինակի օգնությամբ սովորողի մոտ բարձր արժեքներ ձևավերել;
- Ուսուցիչը պետք է անդադար կատարելագործի իր մանկավարժական հմտությունները, կիրառի նոր մեթոդական հնարներ, վստահելի հարաբերություններ ձևավորի սովորողների հետ:
- Ժամանակի մարտահրավերներով պայմանավորված՝ ուսուցիչը պետք է ուսուցման նպատակների մեջ անպայման ունենա սովորել սովորոցնելով հասկացությունը;
- Հետադարձ կապը պետք է ուսուցչի համար դառնա ուսումնական գրծընթացը մշտադիտարկելու և համակարգելու գործիք;
- Սովորողի համար պետք է ստեղծել այնպիսի միջավայր, որտեղ նա իրեն պահանջված ու կարևոր կզգա և բաց կլինի համագործակցության ու կարծիքների փոխանակման համար;
- Ուսուցիչը պետք է ամեն կերպ փորձի նպաստել բարձր մարդկային որակներ ու արդարամտություն, ազնվություն, մարդասիրություն:

Ելնելով հետազոտության արդյունքներից, եկա այն եզրակացության, որ պետք է արժևորել մարդկային արժանապատվությունը և մարդու իրավունքները ինչպես նաև, որ յուրաքանչյուր ոք պարտավոր է ճանաչել յուրաքանչյուր անձի հիմնարար ազատությունները:

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ելնելով մեր աշխատանքի արդյունքում իրականացրած եզրակացությունների վրա՝ բերենք մի քանի առաջարկություններ.

• Նպատակահարմար ենք համարում սովորողների համար մշտապես կազմակերպել կինոդիտումներ, որոնք իրենց բովանդակությամբ ունեն դաստիարակչական բնույթ: Կարծում ենք՝ կյանքից վերցրած իրական իրավիճակային դրվագները մեծ ազդեցություն կունենան սովորողների վրա՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ հաջորդիվ վերջիններս հնարավորություն կունենան քննարկել ֆիլմը:

• Լավ օրինակը միշտ էլ մոտիվացնում է, ուստի ուսուցիչը պետք է դառնա իր սովորողի լավ օրինակը: Այս համատեքստում կարծում ենք, որ ուսուցիչը պետք է փորձի անպայման սովորողին տալ այն ամենը, ինչ նրան հարկավոր է գիտելիքից բացի՝ սեր, ջերմություն, հոգատարություն:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Ի.Փարեմուզյան«Սովորողների արժեհամակարգի ձևավորումը հանրակրթական ուսումնական հաստատությունում»:
2. ՀՀ Կառավարության որոշում
3. Կիբեռանվտանգության կանոններ ծնողների և ուսուցիչների համար, Անահիտ Պարզյան, Հայկական կրթական միջավայր, պաշարների շտեմարան:
4. ՀՀ Կրթության և գիտությաննախարարի՝ 2018 թվականիդեկտեմբերի 17-ի 1677-Ա/2 հրաման, «Երեխաների առցանց անվտանգության ապահովումը. ուղեցույց ծնողների համար»:
5. Ա. Մ. Զաղոյան Խորհրդատվության դաստիարակչական դերը սովորողների պահվածքի ձևավորման գործում, Երևան, 2014: